

**Regeringens proposition till Riksdagen med förslag till lagar om ändring av 7 kap. konsumentskyddslagen samt 1 a och 9 §§ lagen om avbetalningsköp**

**PROPOSITIONENS HUVUDSAKLIGA INNEHÅLL**

I propositionen föreslås att vissa ändringar och tillägg görs i 7 kap. konsumentskyddslagen. Kapitlet gäller konsumentkrediter. Propositionen hänför sig till avtalet om Europeiska ekonomiska samarbetsområdet (*EES-avtalet*).

Det huvudsakliga syftet med propositionen är att ändra den finska lagstiftningen så att den uppfyller de krav som ställs i EG:s direktiv om konsumentkrediter. Det föreslås dock att tillämpningsområdet för 7 kap. konsumentskyddslagen skall utvidgas mer än direktivet kräver. Regleringen gäller i princip alla krediter som näringsidkare erbjuder konsumenterna, inklusive bostadslån, studielån och andra banklån. Stadgandena om kreditavtalens form och innehåll skall preciseras och kompletteras så att de motsvarar direktivet bl.a. så att den effektiva

räntan för en kredit skall uppges inte bara vid marknadsföringen, utan också i kreditavtalet.

Enligt propositionen kan den ränta som skall betalas för en konsumentkredit under vissa förutsättningar bindas till en referensränta. Det föreslagna stadgandet om referensränta har inget samband med EES-avtalet.

Med anledning av de ändringar som föreslås i 7 kap. konsumentskyddslagen måste vissa hänvisande stadganden i lagen om avbetalningsköp ses över. Propositionen innehåller ett förslag till de ändringar som bör göras i lagen om avbetalningsköp.

Avsikten är att ändringarna skall träda i kraft samtidigt som EES-avtalet. Stadgandena skall tillämpas på kreditavtal som träffas efter att lagen har trätt i kraft.

## INNEHÅLLSFÖRTECKNING

	Sida		Sida
ALLMÄN MOTIVERING .....	3	<b>3. Propositionens verkningar</b> .....	11
<b>1. Nuläge</b> .....	3	3.1. Ekonomiska verkningar .....	11
1.1. Lagstiftning .....	3	3.2. Verkningar i fråga om organisation och personal .....	11
1.1.1. Allmänna stadganden om kreditgiv- ning .....	3	<b>4. Beredningen av propositionen och remissinstan-       serna</b> .....	12
1.1.2. 7 kap. konsumentkyddslagen (Kon- sumentkrediter) .....	3	<b>5. Andra omständigheter som inverkat på proposi-       tionens innehåll</b> .....	12
1.1.3. Stadganden på lägre nivå som kom- pletterar 7 kap. konsumentkyddsla- gen .....	4	<b>DETALJMOTIVERING</b> .....	13
1.1.4. Avbetalningsköp .....	4	<b>1. Lagförslagen</b> .....	13
1.2. Praxis .....	4	1.1. Konsumentkyddslagen .....	13
1.3. Lagstiftningen inom EG och i vissa andra länder .....	5	1.2. Lagen om avbetalningsköp .....	17
1.3.1. EG:s direktiv om konsumentkredi- ter .....	5	<b>2. Närmare stadganden och bestämmelser</b> .....	18
1.3.2. Införandet av direktivet i vissa län- der .....	7	<b>3. Ikraftträdande</b> .....	18
<b>2. Propositionens mål och de viktigaste förslagen</b> .	8	<b>LAGTEXTER</b> .....	18
2.1. Allmänt .....	8	<b>1. Lag om ändring av 7 kap. konsumentkyddsla-       gen</b> .....	18
2.2. Tillämpningsområdet för stadgandena ...	8	<b>2. Lag om ändring av 1 a och 9 §§ lagen om       avbetalningsköp</b> .....	20
2.3. Kreditavtalets form och innehåll .....	9	<b>BILAGOR</b> .....	21
2.4. Användning av referensränta .....	10	<b>Parallelltexter</b> .....	21
2.5. Försäkringspremier som ingår i kreditkost- naderna .....	10	<b>Utkast till förordning</b> .....	27
2.6. Rättigheten att betala krediten i förtid ..	11		

## ALLMÄN MOTIVERING

## 1. Nuläge

## 1.1. Lagstiftning

## 1.1.1. Allmänna stadganden om kreditgivning

Lagen om skuldebrev (622/47) innehåller allmänna stadganden om förhållandet mellan borgenär och gäldenär samt särskilda stadganden om löpande skuldebrev, enkla skuldebrev och om fordringsbevis som penninginrättningar utfärdar. Lagen innehåller huvudsakligen dispositiv rätt, från vilken undantag kan göras genom avtal.

*Konsumentskyddslagen* (38/78) gäller utbud, försäljning och annan marknadsföring av konsumtionsnyttigheter från näringsidkare till konsumenter. Också kreditgivning som erbjuds eller i väsentlig utsträckning utnyttjas för privat konsumtion är en konsumtionsnyttighet som hör till lagens tillämpningsområde. De allmänna stadgandena i 2, 3 och 4 kap. konsumentskyddslagen om marknadsföring och avtalsvillkor tillämpas också på alla krediter som näringsidkare erbjuder konsumenterna. Specialstadganden om konsumentkredit finns i 7 kap. konsumentskyddslagen. Dessa stadganden gäller inte all kreditgivning, utan endast s.k. nyttighetsbundna krediter där köpe- eller tjänsteavtalet och krediten står i ett direkt förhållande till varandra. Stadgandena i kapitlet kompletteras av förordningen om undantag vid tillämpningen av vissa stadganden i 7 kap. konsumentskyddslagen (873/86) och handels- och industriministeriets beslut om tillämpningen av vissa stadganden i 7 kap. konsumentskyddslagen (874/86).

I 5 kap. (*Kundskydd*) *lagen om depositionsbankernas verksamhet* (1268/90) stadgas om bankers marknadsföring och om avtalsvillkor som skall tillämpas vid bankverksamhet. Kundskyddet vid bankverksamhet är mera omfattande än det allmänna konsumentskyddet: också andra än kunder som är konsumenter skyddas. Regleringen av marknadsföring och avtalsvillkor är i huvuddrag enhetlig i lagen om depositionsbankernas verksamhet och i konsumentskyddslagen.

Avbetalningsköpen regleras av *lagen om avbetalningsköp* (91/66) samt av handels- och industriministeriets beslut om blanketter och prisannonsering vid avbetalningsköp (875/86).

Civilrättsliga stadganden om försträckning finns också i *räntelagen* (633/82) och 9 kap. *handelsbalken* samt i *växel- och checklagarna* (242 och 244/32).

1.1.2. 7 kap. konsumentskyddslagen (*Konsumentkrediter*)

Det tillfogade 7 kap. konsumentskyddslagen som gäller konsumentkrediter trädde huvudsakligen i kraft i början av år 1987. I 1—4 §§ i kapitlet finns definitioner och stadganden om begränsning av tillämpningsområdet. Med konsumentkredit avses enligt 1 § sådan kredit till en konsument som säljaren eller den som utför tjänsten lämnar för förvärv av en konsumtionsnyttighet eller som någon annan näringsidkare lämnar enligt ett avtal eller arrangemang med säljaren eller den som utför tjänsten och som gäller kreditgivning till konsumenter. Till vissa delar gäller stadgandena inte kortfristiga krediter och inte heller krediter som beviljas för förvärv av tjänster. För engångskrediter och kontokrediter gäller i viss mån andra stadganden.

I 5—9 §§ finns bestämmelser om marknadsföring av konsumentkrediter. Enligt 5 § får konsumentkreditgivning inte användas som huvudsakligt argument vid marknadsföring av andra konsumtionsnyttigheter. När konsumentkrediter marknadsförs skall enligt 6 och 7 §§ den effektiva räntan uppges som exempel på vanliga kreditvillkor eller på hur kontokredit vanligen utnyttjas. Innan ett avtal om engångskredit ingås skall konsumenten enligt 9 § lämnas viss information, bl.a. om den effektiva räntan och avtalsvillkoren samt ges tillfälle att ta del av dem skriftligen.

Syftet med 10—20 §§ som gäller konsumentkreditförhållandet har varit att stärka konsumentens rättsskydd med tvingande stadganden till förmån för honom. Kreditavtalet skall enligt 10 och 11 §§ ingås skriftligen och konsumenten skall få ett eget exemplar av avtalet. Vissa uppgifter om kreditförhållandet och alla avtalsvillkor skall nämnas i avtalet. Ingen betalning, ränta, gottgörelse eller ersättning får uppbaras av konsumenten, om inte särskilda villkor om det har tagits in i avtalet.

Konsumenten har enligt 12 § rätt att betala konsumentkrediten i förtid. Då skall han få

gottgörelse för de kreditkostnader som hänförs till den outnyttjade kredittiden. Konsumenten har enligt 15 § rätt att bestämma från vilken fordran hans betalning skall dras av, om samma kreditgivare har flera fordringar hos honom.

Om en konsument har rätt att göra invändningar mot säljaren eller den som utför tjänster på grund av dennes avtalsbrott, kan han med stöd av 13 § göra samma invändningar mot den kreditgivare som har finansierat köpet eller tjänsten.

Eftersom besittning av löpande förbindelser är förbunden med ett starkt skydd mot invändningar som härrör från det grundläggande förhållandet, stadgas i 14 § att för en fordran som grundar sig på en konsumentkredit får inte kreditgivaren ta emot en växelförbindelse eller annan löpande förbindelse av konsumenten eller någon annan som lever i gemensamt hushåll med konsumenten. Stadgandet gäller inte en sådan växel som en bank har utställt som betalningsmedel. I 18 § ställs ett förbud mot att använda trattor för att driva in konsumentkrediter.

För den händelse att konsumenten försummar sin betalningsskyldighet uppställs i 16 § de villkor som, om de uppfylls, gör att kreditgivaren kan kräva betalning för en post som ännu inte har förfallit eller återta varan. Kreditgivaren får dock inte vidta dessa åtgärder, om konsumentens betalningsdröjsmål har berott på sjukdom, arbetslöshet eller andra liknande omständigheter. Om kreditgivaren har rätt att ta tillbaka varan, skall en uppgörelse enligt 17 § företas mellan honom och konsumenten.

I kapitlet finns dessutom stadganden om kontoinnehavarens ansvar för orättmätig användning av kreditkort, statsrådets rätt att begränsa konsumentkreditgivningen, handels- och industriministeriets rätt att meddela närmare föreskrifter om tillämpningen av vissa stadganden samt om påföljderna för brott mot stadgandena i kapitlet.

Tillsynen över att konsumentskyddsstadgandena följs handhas av konsumentombudsmannen, konsumentverket och länsstyrelserna.

### *1.1.3. Stadganden på lägre nivå som kompletterar 7 kap. konsumentskyddslagen*

Enligt förordningen om undantag vid tillämpningen av vissa stadganden i 7 kap.

konsumentskyddslagen skall näringsidkare vid marknadsföring av engångskredit uppge den effektiva räntan, om kreditbeloppet överstiger 500 mark och den effektiva räntan enligt de villkor näringsidkaren erbjuder kan överstiga 16 %.

Avtal om engångskredit kan enligt förordningen ingås vid postförsäljning och vid hemförsäljning per telefon så att näringsidkaren i samband med att han sänder varan till konsumenten också sänder en handling som han har undertecknat och som innehåller de avtalsvillkor som 7 kap. 10 § konsumentskyddslagen kräver. Detsamma gäller engångsleveranser av brännolja.

Handels- och industriministeriets beslut om tillämpningen av vissa stadganden i 7 kap. konsumentskyddslagen innehåller formler och andra räkneanvisningar för hur den effektiva räntan skall räknas ut.

### *1.1.4. Avbetalningsköp*

Lagen om avbetalningsköp tillämpas på köp av lösöre, om köpesumman enligt avtalet betalas i rater av vilka minst en förfaller till betalning efter att föremålet har överlämnats till köparen. Dessutom krävs att säljaren har förbehållit sig äganderätten till föremålet eller rätten att återta föremålet, om köparen försummar att fullgöra avtalet.

Lagen tillämpas i sin helhet på avbetalningsköp näringsidkare emellan. På avbetalningsköp mellan en konsument och en näringsidkare tillämpas främst stadgandena om form och innehåll hos avbetalningsavtal och om handräkning. Stadgandena i 7 kap. konsumentskyddslagen om bl.a. återtagande av varan eller förutsättningarna för att skulden skall få drivas in innan den har förfallit åsidosätter i konsumentkreditförhållanden motsvarande stadganden i lagen om avbetalningsköp.

Handels- och industriministeriets beslut om blanketter och prisannonsering vid avbetalningsköp innehåller detaljerade bestämmelser om formen för avtal om avbetalningsköp och de uppgifter som skall framgå av avtalet. Beslutet omfattar också bestämmelser om de uppgifter som skall nämnas i prisannonseringen vid avbetalningsköp.

## **1.2. Praxis**

Sedan penningmarknaden släpptes fri på

1980-talet har konsumentens ställning på kreditmarknaden förändrats kraftigt. Olika slag av kontokrediter används mycket mer än förr, samtidigt som de elektroniska betalningsmedlen överhuvudtaget används allmännare. Det har varit lätt att få kredit t.o.m. utan säkerhet. Marknadsföringen av konsumentkrediter har varit kraftfull. Också bankerna har synligt marknadsfört krediter för konsumtionsändamål.

Enligt olika undersökningar har konsumenternas skuldbörda vuxit avsevärt under 1980-talet. Hushållens inkomster har under 1980-talet reellt i genomsnitt fördubblats. Samtidigt har skuldsättningsgraden dock ökat snabbare än så. Under de senaste åren har hemhushållens skuldsättningsgrad legat på en nivå om 80 %. Av de inkomster som står till hemhushållens förfogande har andelen utgifter för skötseln av skulderna mer än fördubblats under 1980-talet och i genomsnitt ökat till 30 %. Amorteringar på bostadslån är den största posten av utgifter för skötseln av skulder. Den näst största posten är räntekostnader och den tredje största är amorteringar på konsumentkrediter. Skuldsättningen har minskat hemhushållens ekonomiska svängrum och enskilda hushåll är sårbarare än tidigare om någon oförutsedd händelse leder till att inkomsterna minskar eller utgifterna ökar.

Behovet av kredit och skuldsättningen står i relation till åldern hos hushållens medlemmar och till det levnadsskede de befinner sig i. I synnerhet i åldersgruppen 25—44 år samt i barnfamiljer är skulderna större än i genomsnitt. En knapp tredjedel av hushållen har inga skulder alls. Av alla hushåll har 37 % bostadslån. Bostadslånens andel av hushållens alla skulder har i genomsnitt varit 70 %. Hushållens bostadsskulder var år 1989 i medeltal 160 000 mark och år 1991 i medeltal 171 000 mark.

Fastän 7 kap. konsumentskyddslagen inte gäller bankkrediter har man i förhandlingarna mellan konsumentombudsmannen och bankerna kommit till att när bankkrediter marknadsförs till konsumenterna skall principerna i 7 kap. om anmälan om effektiv ränta och kreditkostnader iakttas. Dessutom har gäldenärens ställning förbättrats i avtalsvillkoren för bostadslån bl.a. genom att kreditgivarens rätt att säga upp krediten har bundits samman med betalningsdröjsmål av viss längd från gäldenärens sida och med en viss storlek på den försenade raten.

### 1.3. Lagstiftningen inom EG och i vissa andra länder

#### 1.3.1. EG:s direktiv om konsumentkrediter

EG-rådet utfärdade den 22 december 1986 ett direktiv om tillnärmning av medlemsstaternas lagar och andra författningar om konsumentkrediter (87/102/EEG). Direktivet skulle träda i kraft i medlemsstaterna senast den 1 januari 1990.

Enligt artikel 1 tillämpas direktivet på kreditavtal. Med kreditavtal avses i direktivet ett avtal genom vilket en kreditgivare lämnar eller lovar lämna en kredittagare en kredit i form av betalningsanstånd, ett penninglån eller någon annan liknande ekonomisk uppgörelse. Avtal där kreditgivaren fortlöpande tillhandahåller en tjänst eller en nytthet och konsumenten så länge de tillhandahålls har rätt att betala i poster, betraktas inte som kreditavtal. Artikeln definierar dessutom begreppen konsument, kreditgivare, konsumentens sammanlagda kreditkostnad och effektiv ränta.

I artikel 2 fastställs begränsningar för tillämpningsområdet. Direktivet skall inte gälla för kreditavtal som är avsedda att användas huvudsakligen för att förvärva eller behålla äganderätten till mark eller till en befintlig eller projekterad byggnad och inte heller för avtal som är avsedda att användas för att renovera eller förbättra en byggnad. Utanför tillämpningsområdet faller också krediter som lämnas eller tillhandahålls utan ränta eller annan avgift och kreditavtal där ingen ränta utgår, förutsatt att konsumenten går med på att betala tillbaka krediten genom en enda betalning.

På krediter som ett kredit- eller finansinstitut lämnar i form av uttag på löpande kredit som inte är kontokortskredit tillämpas endast artikel 6 som handlar om kreditgivarens informationskyldighet. Direktivet gäller inte heller kreditavtal för summor som är mindre än 200 ecu (ca 1 000 finska mark) eller över 20 000 ecu (ca 100 000 finska mark) och inte heller kreditavtal där konsumenten åläggs betala tillbaka krediten antingen inom en period som inte överstiger tre månader eller genom högst fyra delbetalningar inom en period som inte överstiger 12 månader.

En medlemsstat kan, efter samråd med kommissionen, undanta vissa former av kredit från tillämpningen av direktivet, dvs. krediter som

beviljas till en ränta som är lägre än marknadsräntan och som inte generellt erbjuds till allmänheten.

Om säkerheten för kreditavtalet är in-teckningar i fast egendom tillämpas endast artikel 3 som gäller information om den effektiva räntan och artikel 5 som gäller information om totalkostnaderna för konsumentkrediten.

En medlemsstat kan huvudsakligen låta bli att tillämpa direktivet på sådana formbundna avtal som träffas hos en notarius publicus eller en domare. Men också på dessa avtal skall artiklarna 3 och 5 tillämpas samt artikel 4 som gäller kreditavtalets form och innehåll.

I all information som gäller sådan marknadsföring av kredit där en viss ränta eller något annat belopp för kreditkostnaden finns angiven, skall enligt artikel 3 också den effektiva räntan nämnas. Den effektiva räntan kan vid behov illustreras med hjälp av exempel.

Enligt artikel 4 skall kreditavtal ingås skriftligt och konsumenten få en kopia av avtalet. I avtalet skall den effektiva räntan anges samt de villkor enligt vilka den effektiva räntan får ändras. Dessutom skall avtalet innehålla kontraktets övriga grundläggande avtalsvillkor. Bilagan till direktivet upptar som exempel en förteckning över olika villkor som skall anses vara grundläggande i ett kreditavtal.

De medlemsstater som vid tidpunkten för anmälan av direktivet inte kräver att den effektiva räntan skall redovisas eller som inte har en fastställd metod för hur den skall beräknas, skall enligt artikel 5 kräva att konsumentens totalkostnad för krediten anges.

I artikel 6 bestäms de uppgifter konsumenten skall ges, när avtal har träffats om kredit i form av uttag på löpande kredit som inte är kontokortskredit. Konsumenten skall informeras om en eventuell kreditgräns, den effektiva räntan och de avgifter som utgår från den tidpunkt avtalet ingås och förutsättningarna för en ändring av dessa samt förfarandet vid en uppsägning av avtalet. Konsumenten skall under avtalsperioden underrättas om alla ändringar i den effektiva räntan eller tillämpliga avgifter.

Medlemsstaterna skall enligt artikel 7 fastställa de villkor under vilka varor kan återtas och svara för att återtagandet inte innebär någon otillbörlig vinst.

Konsumenten skall enligt artikel 8 ha rätt att betala sin skuld enligt ett kreditavtal innan den överenskomna avtalstiden löpt ut. Han skall då

också ha rätt till rimlig nedsättning av den sammanlagda kostnaden för krediten.

Om kreditgivarens rättigheter överläts på en tredje person skall konsumenten enligt artikel 9 ha rätt att göra samma invändningar mot denna tredje person som gentemot den ursprungliga kreditgivaren, inklusive yrka på kvittning när detta är tillåtet i medlemsstaten i fråga.

Medlemsstaterna skall enligt artikel 10 säkerställa att konsumenten är skyddad på lämpligt sätt när han betalar med hjälp av växel, inklusive löpande skuldebrev, eller lämnar säkerhet i form av en växel, ett löpande skuldebrev eller en check.

Ett kreditavtal får enligt artikel 11 inte på något sätt begränsa konsumentens rättigheter gentemot en leverantör av varor eller tjänster som inköpts med hjälp av ett sådant avtal i de fall då varorna eller tjänsterna inte tillhandahålls eller inte är i avtalat skick. Under vissa förutsättningar skall konsumenten ha rätt att subsidiärt vidta rättsliga åtgärder gentemot kreditgivaren på grund av att säljaren eller den som utfört tjänsten har begått avtalsbrott.

I artikel 12 bestäms om alternativ tillsyn över kreditgivare, behandlingen av klagomål och arrangemang som gäller konsumentupplysning. Medlemsstaterna skall antingen göra kreditgivningen beroende av koncession, ställa den under myndighetstillsyn eller främja att lämpliga organ inrättas för att ta emot klagomål som gäller kreditavtal och ge konsumentupplysning.

Artikel 13 gäller definitionen av ecu och hur motsvarigheten i nationell valuta beräknas.

Bestämmelserna i direktivet är enligt artikel 14 tvingande till förmån för konsumenten. Medlemsstaterna skall dessutom säkerställa att bestämmelserna inte kringgås som en följd av det sätt på vilket avtal formuleras, särskilt genom metoden att dela upp ett kreditbelopp på flera avtal.

Direktivet skall inte enligt artikel 15 hindra medlemsstaterna från att behålla eller anta strängare bestämmelser för att skydda konsumenterna i överensstämmelse med staternas förpliktelser enligt fördraget.

Den 22 februari 1990 utfärdade rådet ett direktiv (90/88/EEG) som ändrade och kompletterade det direktiv som har relaterats ovan. Direktivet innehåller en matematisk formel för uträkningen av den effektiva räntan, några

räkneexempel samt vissa tillägg till de avtalsvillkor och andra uppgifter som skall nämnas i kreditavtal.

Regleringen enligt ändringsdirektivet skall sättas i kraft senast den 31 december 1992. En övergångsperiod för införandet av formeln för uträkningen av den effektiva räntan har dock reserverats till den 1 januari 1996. Innan dess skall rådet fatta beslut om införandet av en gemensam matematisk formel för den effektiva räntan.

### 1.3.2. Införandet av direktivet i vissa länder

Den danska lov om kreditaftaler (nr 398, 13 juni 1990) och den tyska Gesetz über Verbraucherkredite, zur Änderung der Zivilprozessordnung und anderer Gesetze, 17 december 1990) trädde i kraft den 1 januari 1991. Sveriges nya konsumentkreditlag (1992:830) gavs den 18 juni 1992 och träder i kraft den 1 januari 1993. Dessa lagar bygger på EG:s direktiv om konsumentkrediter och är därför till stora delar i sak innehållsmässigt likadana. Alla dessa länder har dock utnyttjat den möjlighet till effektivare skydd för konsumenterna som direktivet medger. I det följande granskas de danska, svenska och tyska lagarna närmast i den mån de avviker från direktivets minimikrav.

Alla lagar är mera omfattande till tillämpningsområdet än direktivet och gäller alla krediter som näringsidkare lämnar eller förmedlar till konsumenter, huvudsakligen för privata ändamål. De danska och tyska lagarna tillämpas inte på krediter som gäller i högst tre månader. Den tyska lagen tillämpas inte heller på krediter på högst 400 tyska mark och inte på krediter med en lägre ränta än den allmänna räntenivån som en arbetsgivare lämnar en arbetstagare. Utanför den svenska lagen har endast lämnats lån som beviljas av statsmedel och lån som pantlånefirmor beviljar och om vilka det finns särskilda bestämmelser.

Lagarna innehåller dessutom partiella begränsningar i tillämpningen. Bestämmelserna om informationsskyldighet i den danska lagen tillämpas inte på krediter om högst 500 kronor och inte på vederlagsfria krediter. I Sverige gäller motsvarande begränsning likaså krediter om högst 1 500 kronor och dessutom krediter som har beviljats på högst tre månader. Bestämmelserna om avtalets form tillämpas inte enligt svensk lag på små krediter och

inte heller på engångskrediter som lämnas för högst 45 dagar, om de skall återbetalas i en enda rat. Den tyska lagen tillämpas inte till alla delar på avtal om finansieringsleasing, formbundna kreditavtal och inte heller på krediter som har en fastighetsinteckning som säkerhet.

I den danska lagen finns stadganden också om kreditköp mellan näringsidkare. Begreppet konsument i den tyska lagen omfattar också vissa yrkesutövare. Lagen uppställer till denna del en gräns på 100 000 tyska mark. De krediter som lämnas för närings- eller yrkesverksamhet och som överstiger beloppet faller utanför lagens tillämpningsområde.

Kreditgivaren åläggs i den svenska lagen en allmän skyldighet att iaktta god kreditgivningssed och att i sin verksamhet också beakta konsumentens fördel.

Lagarna innehåller alla de bestämmelser om skriftlig form och innehåll i kreditavtal som direktivet kräver. Ett muntligt avtal anses dock enligt svensk lag vara giltigt med undantag för avtalsvillkor som är ofördelaktiga för konsumenten. Däremot är ett avtal som inte uppfyller formföreskrifterna eller bestämmelserna om innehåll ogiltigt enligt den tyska lagen. Ett sådant avtal blir trots bristerna emellertid giltigt bl.a. om konsumenten kräver krediten eller om varan vid ett kreditköp har överlämnats till konsumenten. För denna händelse innehåller lagen bestämmelser som kompletterar och tolkar bristfälliga avtal. Den danska lagen har en specialbestämmelse om avtal om kontokredit enligt vilken kreditgivaren förlorar sin rätt att uppbära kreditkostnader för kreditperioden, om inget kontoutdrag sänds till konsumenten eller om utdraget inte innehåller de uppgifter som närmare anges i lagen.

Konsumenten har enligt den tyska lagen rätt att inom en vecka skriftligen häva ett kreditavtal. Kreditgivaren skall ge konsumenten en särskild handling som underrättar om rätten att häva avtalet.

Enligt den svenska lagen får räntan ändras till nackdel för konsumenten endast i den mån det är motiverat med hänsyn till kreditpolitiska beslut, ökade inlåningskostnader för kreditgivaren eller andra kostnadsstegringar som kreditgivaren inte rimligtvis kunde förutse när avtalet ingicks. Kreditgivaren skall iaktta villkor om ändrad ränta såväl till konsumentens fördel som till hans nackdel.

Parterna får enligt den danska lagen också avtala om kredit med fluktuerande ränta. Om

kreditgivarens verksamhet grundar sig på lov om banker og sparekasser m.v. eller på realkreditloven kan referensräntan endast vara Nationalbankens diskontoränta eller en motsvarande bindning som kreditgivaren inte kan påverka. Lagen innehåller också bestämmelser om hur konsumenten skall underrättas om en förändrad ränta.

Den svenska lagen innehåller en bestämmelse som begränsar möjligheten att uppbära andra kreditkostnader. Konsumenten är skyldig att betala andra avgifter bara om avgiften grundar sig på kostnader som kreditgivaren har på grund av krediten och avgiften uttryckligen nämns i avtalet. Avtalet skall också uppta de förutsättningar under vilka kreditgivaren får ändra avgifterna. Avgifterna får ändras till nackdel för konsumenten bara om det är motiverat på grund av att de kostnader som avgifterna skall täcka har stigit. Den danska lagen innehåller en bestämmelse om jämkning av oskäligen kreditkostnader.

Konsumenten har inte enligt den danska lagen rätt att betala krediten i förtid, om en fastighetsinteckning ligger till säkerhet för krediten. Enligt den svenska lagen får kreditgivaren kräva ersättning för en förtida betalning av en kredit med fast ränta. Ersättningen får utgöra skillnaden mellan räntan för krediten och räntan för en ny motsvarande kredit för den återstående kreditperioden.

## 2. Propositionens mål och de viktigaste förslagen

### 2.1. Allmänt

EES-avtalet kräver att EG:s direktiv om konsumentkrediter jämte ändring sätts i kraft i Finland. Därför måste stadgandena om konsumentkrediter ses över på vissa punkter. Kapitel 7 i konsumentskyddslagen gäller bara s.k. nyttighetsbundna krediter, medan direktivet också omfattar krediter som banker och andra kreditinstitut lämnar. Därför måste tillämpningsområdet för 7 kap. konsumentskyddslagen utvidgas. Dessutom måste stadgandena om kreditgivarens informationsskyldighet och de uppgifter som skall nämnas i kreditavtalet preciseras och kompletteras. I övrigt erbjuder konsumentskyddsbestämmelserna i Finland redan nu ett skydd som åtminstone motsvarar direktivet.

Propositionen lägger fram också andra ändringsförslag i stadgandena om konsumentkredit än de som föranleds av direktivet. Eftersom EG-direktivet är ett s.k. minimidirektiv hindrar det inte att bestämmelser som effektivare skyddar konsumenten utfärdas. Den mest betydande skillnaden i förhållande till direktivet gäller tillämpningsområdet som enligt förslaget blir mera omfattande än tillämpningsområdet för direktivet. Det föreslagna tillämpningsområdet motsvarar närmast den danska lagen om kreditavtal som trädde i kraft den 1 januari 1991 och den nya svenska konsumentkreditlagen som träder i kraft den 1 januari 1993. Det mera omfattande tillämpningsområdet och de andra föreslagna ändringarna behandlas närmare nedan.

### 2.2. Tillämpningsområdet för stadgandena

Det snäva tillämpningsområdet har varit den största bristen i 7 kap. konsumentskyddslagen. Regleringen gäller inte de krediter som är viktigast för konsumenten, dvs. studie- och bostadslån. Också i fråga om de egentliga konsumentkrediterna har det snäva tillämpningsområdet under de senaste åren accentuerats, eftersom sättet att utnyttja olika slag av krediter har förändrats. Medan avbetalningsköpet tidigare var den vanligaste konsumentkrediten är det numera bankkrediter och kontokrediter som kommer i första rummet.

Fastän konsumentombudsmannen och bankinspektionen med stöd av 2 och 3 kap. konsumentskyddslagen och 5 kap. lagen om depositionsbankernas verksamhet har kunnat påverka marknadsföringen av bostadslån och skäligheten hos avtalsvillkoren i bostadslåneavtal, står den som upptar ett bostadslån fortfarande på många punkter i en svagare ställning än den som upptar en konsumentkredit. En konsumentkredit får t.ex. alltid betalas i förtid utan ersättningsskyldighet gentemot kreditgivaren. Den som upptar en konsumentkredit har också rätt att bestämma från vilken fordran hans betalning skall avräknas, om samma kreditgivare har flera fordringar hos honom. Om konsumenten t.ex. på grund av arbetslöshet eller sjukdom får betalningssvårigheter får han under en skälig tid skydd mot att skulden sägs upp och mot andra motsvarande påföljder när det gäller avtal om konsumentkredit men inte när det gäller avtal om bostadslån.

Tillämpningen av direktivet på bostadskredi-



ter lämnar i viss mån rum för tolkning. På grundval av ordalydelsen i direktivet skall krediter för förvärv av fastigheter och byggnader eller reparation av byggnader lämnas utanför tillämpningsområdet medan krediter som har beviljats för förvärv av bostadsaktier och andra bolagsandelar som berättigar till besittning av bostadslägenheter hör till tillämpningsområdet. Å andra sidan måste också beaktas att EG:s medlemsstater veterligen inte känner till bostadsegendom som grundar sig på att någon äger aktier eller andelar. Syftet har sannolikt varit att lämna alla bostadskrediter utanför regleringen.

Fastän direktivet inte torde kräva att alla bostadskrediter omfattas av regleringen, kan det anses vara nödvändigt med reglering i Finland. Det är rimligt att den som behöver bostadslån åtminstone skyddas på samma sätt som den som har tagit upp en konsumentkredit. Omkring en tredjedel av hemhushållen har bostadsskulder och av dessa hushålls alla skulder är ca två tredjedelar uttryckligen bostadsskulder.

Av dessa skäl föreslås att tillämpningsområdet för stadgandena om konsumentkredit utvidgas att i princip omfatta alla krediter som näringsidkare lämnar konsumenterna. Till tillämpningsområdet skall alltså också alla krediter som banker eller andra kreditinstitut lämnar, inklusive studielån och bostadslån.

Staten stöder vissa bostadslån och studielån, som lämnas konsumenterna, genom att betala räntestöd eller annan gottgörelse till kreditgivaren eller genom att gå i borgen för lånet. I olika författningar om dessa lån finns en del stadganden som skiljer sig från motsvarande stadganden i 7 kap. konsumentskyddslagen. För att det inte skall uppstå ovisshet i fråga om tillämpningen av stadgandena föreslås att 7 kap. konsumentskyddslagen skall tillämpas på bostadslån och studielån endast i den mån annat inte föranleds av speciallagstiftningen.

Utvidgningen av tillämpningsområdet till att omfatta också bostadskrediter har å sin sida lett till att förslaget inte innehåller någon allmän begränsning för maximikreditbeloppet enligt direktivet (20 000 ecu, dvs. ca 100 000 mk). För att lämna bort begränsningen talar också det faktum att det är mest angeläget att skydda konsumenter med stora krediter.

I förslaget har inte heller tagits in någon allmän begränsning av minibeloppet för krediter, fastän direktivet har en undre gräns på 200

ecu (ca 1 000 mk). Det är inte skäl att lämna de små krediterna helt utanför regleringen. T.ex. bör det vara möjligt att också framdeles på krediter till små belopp kunna tillämpa stadgandena i 7 kap. om rättigheten att betala i förtid, förbudet mot att använda växel och tratta samt om återtagande av vara och uppgörelse. Enligt förslaget skall det dock vara möjligt att genom förordning föreskriva att stadgandena om marknadsföring och träffande av avtal inte skall gälla för krediter som är mindre än 1 000 mark. Trots att den undre gräns om 500 mark som för närvarande finns i förordningen enligt förslaget stiger avsevärt, kan detta inte anses ha någon väsentlig betydelse för konsumenten på grund av den snäva begränsningen av tillämpningsområdet.

Stadgandena om marknadsföring, träffande av avtal och rättigheten att betala i förtid i 7 kap. konsumentskyddslagen tillämpas inte på krediter på högst två månader. Det föreslås att gränsen höjs till tre månader vilket motsvarar längden på de kortfristiga krediter som faller utanför direktivets tillämpningsområde. Direktivet tillämpas inte heller på avtal där krediten återbetalas i högst fyra rater under högst 12 månader. Ingen sådan begränsning föreslås, eftersom det skulle innebära att det gällande konsumentskyddet försvagas.

Många av stadgandena i det gällande 7 kap. gäller inte krediter som har lämnats för förvärv av tjänster. Eftersom direktivet inte har motsvarande begränsningar av tillämpningen föreslås det att de upphävs. Kapitlets 17 § om uppgörelse vid återtagande är ändå inte tillämplig på kredit i samband med tjänster. Därför har begränsningen för den bevarats.

### 2.3. Kreditavtalets form och innehåll

Enligt direktivet skall kreditavtal ingås skriftligen och konsumenten skall få ett exemplar av avtalet. Motsvarande stadganden om nyttighetsbundna engångs- och kontokrediter finns i 7 kap. konsumentskyddslagen. Av förslaget till utvidgat tillämpningsområde följer att samma krav enligt utgångsläget skall gälla alla krediter som har beviljats en konsument.

Det föreslås att de gällande stadgandena om avtalets innehåll förenas så att det nya stadgandet lämpar sig för alla typer av kredit. Samtidigt föreslås att företekningen över de omständigheter som skall uppges i avtalet

kompletteras och preciseras för att stadgandet skall uppfylla direktivets krav. Av detta följer bl.a. en skyldighet att uppge den effektiva räntan, inte bara vid marknadsföringen, utan också i kreditavtalet. Med effektiv ränta avses den ränteprocent som fås genom att kreditkostnaderna räknas ut som en årsränta på kreditbeloppet, med beaktande av amorteringarna.

Bestämmelser om hur den effektiva räntan skall räknas ut skall fortsättningsvis meddelas genom beslut av handels- och industriministeriet. På grund av den övergångsperiod som har fastslagits för den matematiska formeln enligt direktivet behöver inte de räknemetoder som för närvarande används i Finland ändras omedelbart. Under övergångsperioden kan man följa med om formeln enligt direktivet och eventuella andra räknemetoder blir allmänna. Ett ministeriebeslut om att ta den nya formeln i bruk kan vid behov meddelas snabbt t.o.m. under övergångsperioden, om utvecklingen i andra länder så kräver.

Genom förordning skall det fortsättningsvis, i fråga om små krediter, vara möjligt att stadga om undantag från att iaktta stadgandena om avtalets form och innehåll. Detta skall också gälla vissa andra krediter om vilka det i praktiken skall vara möjligt att avtala per post eller telefon.

#### 2.4. Användning av referensränta

Det är på grundval av 7 kap. konsumentskyddslagen oklart, om räntan på en konsumentkredit kan fluktuera enligt förändringar hos någon annan ränta (referensränta). Direktivet ställer inga hinder för referensräntor. Att binda räntenivån till en referensränta kan också ligga i konsumentens intresse. Om det inte alls är tillåtet att använda en referensränta är det sannolikt att kreditgivarna garderar sig mot höjda räntor genom att bevilja krediter med högre ränta än det annars skulle finnas fog för. Bindningen till en referensränta innebär också att konsumenten får del av den fördel en sänkt räntenivå medför.

Enligt förslaget tillåts referensräntor och ränteförändringar till följd av dem. Referensräntan skall enligt förslaget vara offentlig och grunda sig på faktorer som är oberoende av kreditgivarens ensidiga bestämmanderätt. Referensräntor som uppfyller kraven är bl.a. Finlands Banks grundränta, Helibor-räntan

och motsvarande utländska referensräntor samt vissa kreditinstituts prime-räntor. Som referensränta för valutakredit kan enligt förslaget också användas räntan för valutan i fråga eller för s.k. valutakorgkrediter räntan för valutorna i fråga beräknade i motsvarande förhållande. Referensräntenivån bestäms också då av faktorer som är oberoende av kreditgivaren. Uppgifter om de olika valutornas räntor publiceras regelbundet. Därför är de åtkomliga också för konsumenten. Enligt förslaget skall konsumenten skriftligen underrättas om ränteförändringar.

#### 2.5. Försäkringspremier som ingår i kreditkostnaderna

Kreditkostnader enligt den gällande lagen är bl.a. den försäkringspremie som konsumenten skall betala för en frivillig försäkring vars objekt är själva nyttigheten, om konsumentens motpart försäkrar nyttigheten eller om konsumenten enligt avtalet är skyldig att själv teckna en sådan försäkring. I praktiken krävs i allmänhet att en nyttighet försäkras när det är fråga om avbetalningsköp som gäller nya eller nästan nya motorfordon.

I förslaget har definitionen av kreditkostnader setts över så att dylika försäkringspremier inte längre räknas till kreditkostnaderna. Försäkringspremier skall inte heller enligt direktivet ingå i kreditkostnaderna när den effektiva räntan räknas ut.

Skyldigheten att uppge den effektiva räntan vid marknadsföringen av alla slags krediter är avsedd att underlätta en jämförelse mellan de olika kreditalternativ som står till buds. Att inkludera försäkringspremier i kreditkostnaderna skulle emellertid försvaga den effektiva räntans betydelse vid en kreditjämförelse. Eftersom försäkringspremierna i de flesta fall skulle gälla dyra motorfordon och därför vara höga måste deras betydelse för de totala kreditkostnaderna, och därmed den effektiva räntan, beaktas. Konsumenten skulle inte med hjälp av den effektiva räntan få en riktig bild av skillnaden mellan kostnaderna för avbetalningskrediter och andra krediter, utan en annan kredit som i själva verket är dyrare kunde vid en räntejämförelse verka avsevärt billigare än avbetalningskrediten.

Att inkludera försäkringspremier i kreditkostnaderna har dessutom i praktiken orsakat

problem vid uträkningen av kreditgivarens fordran i samband med förtida betalning och uppgörelse. Försäkringspremier betalas till en försäkringsgivare som står utanför kreditförhållandet och de har ingen inverkan på kreditgivarens fordran. Eftersom kreditkostnaderna skall beaktas vid uträkningen för den outnyttjade kredittiden, enligt ordalydelsen i 7 kap. 12 § 2 mom., och dessa i sin tur enligt definitionen i 2 § också innehåller försäkringspremier, har det förekommit ovisshet vid tillämpningen av stadgandena.

Det är emellertid viktigt att konsumenten redan i marknadsföringsskedet får uppgifter om alla kostnader för kreditförhållandet, inklusive premier för försäkringar som eventuellt krävs. Därför föreslås att 6 § 1 mom. om marknadsföring av engångskredit kompletteras så att upplysningar också om en försäkring och dess premie måste ges, om en förutsättning för att krediten beviljas är att nyttigheten försäkras.

## 2.6. Rättigheten att betala krediten i förtid

Konsumenten skall enligt direktivet ha rätt att betala krediten i förtid, varvid han också har rätt att göra motsvarande avdrag från totalkostnaderna för krediten. I 7 kap. konsumentskyddslagen finns motsvarande stadgande som gäller nyttighetsbundna konsumentkrediter. Av utvidgningen av tillämpningsområdet för kapitlet följer att rätten till förtidsbetalning kommer att gälla alla krediter en näringsidkare beviljar en konsument.

Verkningarna av att det blir tillåtet att utan ersättning betala i förtid kan för vissa typer av krediter vara ofördelaktiga för konsumenten. Krediter med fast ränta eller med långa fastställelseperioder för referensräntan blir en risk för kreditgivaren, för den händelse att räntenivån sjunker. Detta kan antingen leda till att utbudet av långfristiga krediter med fast ränta minskar eller att ränterisken inkluderas i den ursprungliga räntan för krediten. Därför föreslås att kreditgivaren skall få uppbära ersättning för en förtida betalning av en kredit med fast ränta, om räntenivån för motsvarande kredit vid betalningstillfället är lägre än den avtalade räntan. Stadgandet skall också gälla krediter med fluktuerande ränta, om fastställelseperioden för räntan är minst tre år.

Enligt förslaget skall det vara tillåtet att som

ersättning uppbära högst skillnaden mellan den avtalsenliga räntan och räntan för en ny motsvarande kredit för den återstående kreditperioden för vilken fast ränta löper eller för den period för vilken referensränta har fastställts.

Direktivet kräver rätt till förtida betalning utan ersättning. Därför kan det föreslagna stadgandet endast gälla krediter som inte omfattas av direktivet. Eftersom direktivet inte tillämpas på krediter som överstiger 20 000 ecu har stadgandet i motsvarande mån begränsats att endast gälla krediter på mer än 100 000 mark.

## 3. Propositionens verkningar

### 3.1. Ekonomiska verkningar

De föreslagna ändringarna har inga verkningar på den offentliga ekonomin. För hushållen kan den förbättrade informationen om kreditkostnader och andra kreditvillkor dämpa oöverlagd kreditupptagning och ha en förebyggande inverkan på överskuldssättningen. Skyldigheten att uppge den effektiva räntan för alla krediter som erbjuds konsumenter underlättar en jämförelse mellan olika slag av krediter. Detta kan å sin sida effektivisera konkurrensen och avlägsna de krediter från marknaden som är ofördelaktigast till sina totalkostnader.

Förslaget orsakar i någon mån tilläggskostnader för kreditgivarna, eftersom marknadsförings- och avtalspraxis till vissa delar måste ändras. Tilläggskostnaderna ökar huvudsakligen när stadgandena träder i kraft och torde vara små till sin betydelse.

### 3.2. Verknningar i fråga om organisation och personal

Det föreslås inga ändringar i det gällande systemet för tillsyn över stadgandena om konsumentkredit. Allmänna tillsynsmyndigheter är fortsättningsvis konsumentombudsmannen, konsumentverket och länsstyrelserna. Dessutom ser bankinspektionen till att stadgandena följs i fråga om de kreditgivare som hör till området för dess övervakningsbefogenhet. Utvidgningen av tillämpningsområdet för stadgandena och ändringarna av kreditavtalens innehåll ger anledning för övervakningsmynd-

digheterna att skärpa sin verksamhet, i synnerhet i det skede då stadgandena träder i kraft. Detta beräknas dock inte föranleda något behov av extra personal, utan uppgifterna torde kunna skötas genom att resurser i övergångsskedet överförs till konsumenttillsynen.

#### 4. Beredningen av propositionen och remissinstanserna

Justitieministeriet tillsatte den 3 april 1991 en kommission som skulle utreda vilka ändringar i lagstiftningen om konsumentkrediter och författningar på lägre nivå den europeiska integrationen kräver samt vilka behoven att ändra lagstiftningen om konsumentkrediter är. Kommissionens delbetänkande om vilka lagändringar som föranleds av EES-avtalet blev klart i november 1991.

Kommissionens förslag innefattade de justeringar som föranleddes av EG-direktivet. I betänkandet ansågs det vara viktigt att alla krediter som näringsidkare erbjuder konsumenterna i princip regleras på samma sätt. Eftersom bostadslånen är det viktigaste slaget av kredit för hemhushållen, föreslog kommissionen att regleringen, med avvikelse från direktivet, också skall omfatta bostadslån. Dessutom föreslog kommissionen att bruket av referensräntor skall godkännas för konsumentkrediter, om referensräntan uppfyller de krav på offentlighet och oberoende av kreditgivarens bestämmanderätt.

Utlåtande över kommissionens förslag gavs av finansministeriet, handels- och industriministeriet, miljöministeriet, konkurrensverket, konsumentombudsmannen, konsumentklagonämnden, konsumentverket, bankinspektionen, Finlands Bank, Asukasliitto, Bilbranschens Centralförbund, Föreningen Bilimportörerna, Handelscentralförbundet, Centralhandelskammaren, Kuluttajat—Konsumenterna, de kommunala konsumentrådgivarna, Jord- och skogsbruksproducenternas Centralförbund, Andelslaget Luottokunta—Kreditlaget, Finlands Konsumentförbund, Finlands Juristförbund, Bankföreningen i Finland, Finansbolagens Förening i Finland, Finska Försäkringsbolagens Centralförbund, Företagarnas Centralförbund i Finland, Svenska Lantbruksproducenternas Centralförbund, Partihandelns Centralförbund, Detaljhandelns Centralförbund samt Oljebanschens Centralförbund.

I utlåtandena ansågs allmänt att ändrings-

förslagen är motiverade eller åtminstone huvudsakligen godtagbara. Främst behandlade utlåtandena tillämpningsområdet för stadgandena, referensränteregleringen och den omfattande befogenheten att utfärda förordningar som ingår i förslaget.

De flesta remissinstanserna ansåg det vara motiverat att utvidga tillämpningsområdet att omfatta alla krediter som beviljas konsumenterna. Speciellt viktigt ansågs det vara att bostadslånen ingår i regleringen. I sju utlåtanden antingen motsatte man sig detta förslag eller förhöll man sig reserverat till det. Tillåtelsen att använda referensränta godkändes allmänt men många remissinstanser ansåg att de krav som ställdes på referensräntan inte kan tillämpas på valutakrediter. Många utlåtanden motsatte sig befogenheten att utfärda förordningar och ansåg att regleringen antingen helt eller åtminstone i huvudsak skall ske genom lag.

Den fortsatta beredningen av propositionen har utförts som tjänsteuppdrag vid justitieministeriet. På grundval av utlåtandena har ändringar och översyner gjorts i synnerhet i de förslag till stadganden som kommissionen gjorde om referensräntan och befogenheten att utfärda förordningar.

#### 5. Andra omständigheter som inverkat på propositionens innehåll

Den ovan nämnda kommissionen (tillsatt av justitieministeriet) med uppgift att se över lagstiftningen om konsumentkredit hade också som uppgift att utreda övriga behov av att ändra lagstiftningen om konsumentkrediter. Till denna del skall kommissionen ha sitt förslag färdigt före den 28 februari 1993.

En omfattande revision av konsumentkyddslagen är under beredning vid justitieministeriet. En proposition torde kunna överlämnas till riksdagen inom år 1992. Avsikten är bl.a. att utöka konsumentkyddslagens allmänna tillämpningsområde så att förutom varor och tjänster också andra nyttigheter och förmåner som erbjuds fysiska personer skall omfattas av lagen. Regeringens proposition med förslag till lag om skuldsanering för privatpersoner har överlämnats till riksdagen i september 1992. Syftet med revideringen är att få till stånd ett regelverk som gör det möjligt att korrigera

fysiska personers ekonomiska situation, om de har råkat i ekonomiska svårigheter.

En proposition med förslag till lagstiftning om kredit- och finansinstitut och deras verksamhet som bereds vid finansministeriet torde

överlämnas till riksdagen i oktober 1992. Propositionen hänför sig till EES-avtalet och innehåller också stadganden om kreditinstitutens kundskydd.

## DETALJMOTIVERING

### 1. Lagförslagen

#### 1.1. Konsumentskyddslagen

##### 7 kap. Konsumentkrediter

1 §. Med konsumentkredit avses enligt 1 mom. sådan kredit som en näringsidkare enligt avtal beviljar eller lovar att bevilja en konsument som lån, betalningsanstånd eller som ett annat motsvarande ekonomiskt arrangemang. Definitionen motsvarar EG-direktivets definition på kreditavtal. I 4 § i förslaget stadgas om vissa undantag från tillämpningen av stadgandena i 7 kap. Undantagen från tillämpningsområdet är färre än i EG-direktivet. Enligt definitionen i momentet är konsumentkrediter i princip alla krediter som en näringsidkare erbjuder en konsument, oberoende av slaget av kredit, kreditens belopp, kredittiden eller användningssyftet med krediten. Också lån som pantlåneinstitutet beviljar hör till tillämpningsområdet för kapitlet.

Trots att stadgandena i kapitlet i enlighet med vad ovan sagts också tillämpas på ett lån för anskaffande av bostad, innebär detta inte att bostadslånen begreppsmässigt skall anses vara konsumentkrediter. I samband med den helhetsreform av kapitlet som är under arbete är det meningen att man ändrar begreppet konsumentkredit, vilket nu allmänt används i stadgandena, så att det bättre motsvarar de olika typerna av krediter som berörs av regleringen.

Med betalningsanstånd avses den rätt konsumenten genom avtal har beviljats att betala priset på nyttigheten antingen helt eller delvis efter att varan har överläts eller tjänsten har utförts. Betalningsanstånd innebär emellertid inte alltid att kredit har lämnats. Såväl vid köp av konsumtionsvaror som i synnerhet vid konsumenttjänster har konsumenten ofta en

möjlighet att betala priset inom en tämligen kort tid mot räkning. Sådan normal faktureringspraxis anses inte vara konsumentkredit enligt momentet. Tillämpningen av stadgandena om konsumentkredit förutsätter att den avtalade betalningstiden överskrider betalningstiden enligt normal faktureringspraxis. Normal betalningstid torde enligt 6 § räntelagen kunna anses vara en månad efter att räkning har sänts eller efter att krav på betalning har framställts.

Andra ekonomiska arrangemang är t.ex. fortlöpande krediter som konsumenten med hjälp av ett kreditkort eller på annat sätt enligt eget förgottfinnande kan utnyttja till en viss kreditgräns eller t.o.m. utan övre gräns.

Enligt 2 mom. betraktas som konsumentkredit dock inte en kredit som baserar sig på ett sådant avtal enligt vilket konsumenten har rätt att i rater betala priset på en sådan nyttighet som levereras fortlöpande under avtalets giltighetstid. Motsvarande undantag för tjänster finns också i definitionen på kreditavtal i direktivet. Avtal enligt momentet kan t.ex. vara avtal om fortlöpande distribution av vatten och elektricitet, avtal om brännolja som levereras med regelbundna intervaller, vissa fortlöpande försäkringsavtal och avtal om fortlöpande underhåll för en fastighet.

På krediter som lämnas för bostadsförvärv eller finansiering av studielån tillämpas enligt 3 mom. stadgandena i kapitlet endast om inte annat stadgas i speciallagstiftning som gäller dessa krediter. T.ex. tillämpas inte 16 § på yrkande på återbetalning av statsgaranterade studielån, eftersom särskilda stadganden om förutsättningarna för yrkande på återbetalning finns i 19 § lagen om studiestöd för högskolestuderande (111/92) och i 20 § förordningen om studiestöd.

2 §. Det föreslås att en definition på nyttighetsbunden kredit (3 punkten) fogas till paragrafen. Med nyttighetsbunden kredit avses i

paragrafen sådana konsumentkrediter för förvärv av konsumtionsnyttigheter som säljaren eller den som utför en tjänst själv lämnar eller som lämnas av någon annan näringsidkare enligt ett avtal eller annat arrangemang som har ingåtts med säljaren eller den som utför tjänsten som gäller kreditgivning till konsumenter. Definitionen motsvarar definitionen på konsumentkredit i 7 kap. 1 § i den gällande lagen. Begreppet konsumtionsnyttighet definieras i 1 kap. 3 §. Bostäder är inte konsumtionsnyttigheter enligt stadgandet. De stadganden i förslaget som endast gäller nyttighetsbundna krediter, skall således inte tillämpas på bostadskrediter.

Det föreslås att paragrafens definition på kreditkostnader ändras (5 punkten). Till kreditkostnaderna skall för närvarande också räknas försäkringspremien för en frivillig försäkring där försäkringsobjektet är själva nyttigheten, om konsumentens avtalspart försäkrar nyttigheten eller om konsumenten själv enligt avtalet är skyldig att försäkra den. Enligt förslaget skall försäkringspremien för en försäkring där försäkringsobjektet är en nyttighet som redan överlåtits inte anses vara en kreditkostnad. Om det t.ex. vid ett avbetalningsköp som gäller ett motorfordon krävs att köparen tecknar en frivillig bilförsäkring för köpeobjektet, skall försäkringspremierna inte anses vara kreditkostnader och de skall inte heller beaktas när den effektiva räntan för krediten räknas ut. Däremot är avgifter för t.ex. en kreditförsäkring, som är jämförbar med en bankborgen, en kreditkostnad, om kreditgivaren som villkor för att krediten lämnas ställer att en kreditförsäkring tecknas.

I 6 § 1 mom. i förslaget stadgas om näringsidkarens skyldighet att vid marknadsföring av engångskredit meddela om försäkring måste tecknas och vilka avgifterna för den är, om förutsättningen för att kredit beviljas är att nyttigheten försäkras. Försäkring är också ett sådant avtalsvillkor som konsumenten enligt 9 § skall underrättas om innan avtal träffas och som enligt 11 § 1 mom. i förslaget skall nämnas i avtalet om konsumentkredit.

4 §. Stadgandena om marknadsföring av konsumentkrediter, ingående av avtal och konsumentens rätt att betala i förtid skall enligt 1 mom. inte heller framdeles tillämpas på kortfristiga krediter. Det föreslås dock att kredittiden, som om den överskrids gör stadgandena tillämpliga, förlängs från nuvarande

två månader till tre månader i enlighet med direktivet. På kortfristiga krediter tillämpas dock 10 och 11 §§ om träffande av avtal, liksom också motsvarande 11 § i den gällande lagen, om krediten kan utnyttjas med hjälp av kreditkort eller något annat motsvarande identifieringsmedel.

Med kredittid avses den tidsperiod under vilken krediten skall återbetalas. I fråga om bankkrediter börjar kredittiden löpa när krediten lyfts och i fråga om nyttighetsbundna krediter i allmänhet när den sålda varan överlämnas eller när en tjänst har slutförts. Beträffande vissa tjänster till vilka kredit avslutits, såsom sällskapsresor, kan kredittiden börja löpa redan innan näringsidkarens prestation påbörjas.

I 2 mom. begränsas tillämpningsområdet för 13 och 14 §§ så att dessa stadganden endast tillämpas på nyttighetsbundna krediter. Tillämpningsområdet motsvarar således fortsättningsvis det gällande. I 13 § anges konsumentens rätt vid avtalsbrott hos säljaren eller den som utför en tjänst gentemot den kreditgivare som har finansierat köpet eller tjänsten. Syftet med stadgandet är att skydda konsumenten i sådana fall då en i förhållande till konsumenten utomstående kreditgivare finansierar avtal som hans avtalspart, som är säljare eller som utför tjänster, har ingått. Därför tillämpas inte 13 § på krediter där konsumenten själv kan bestämma hur de utnyttjas. I 14 § uttrycks ett förbud för kreditgivaren att för en fordran som grundar sig på konsumentkredit ta emot en växelförbindelse eller annan löpande förbindelse av konsumenten eller någon som lever i gemensamt hushåll med konsumenten. Stadgandet hänför sig nära till invändningskyddet vid nyttighetsbundna krediter enligt 13 § och därför behövs inte motsvarande reglering t.ex. vid krediter som bankerna lämnar.

Uppgörelse som enligt 17 § skall ske i samband med att en vara återtas lämpar sig på grund av sin natur inte för tjänster med kredit. Därför har i momentet hållits kvar den begränsning av tillämpningen som finns i den gällande lagen och enligt vilken 17 § endast tillämpas på nyttighetsbundna krediter som har lämnats för förvärv av en vara. De övriga begränsningarna enligt 4 § 2 mom. av tillämpningen på engångskrediter som lämnas för förvärv av tjänster har slopats.

Genom förordning är det enligt 3 mom. fortsättningsvis möjligt att föreskriva undantag

från att tillämpa stadgandena om marknadsföring eller ingående av avtal på små konsumentkrediter. Med undantag från det gällande stadgandet föreslås att i lagtexten införs en övre gräns för små krediter, dvs. 1 000 mark, vilket motsvarar direktivet. Enligt förslaget är det däremot inte längre möjligt att göra undantag i fråga om sådana konsumentkrediter där den effektiva räntan inte är större än en viss procent. Ändringen grundar sig på direktivets krav som inte till denna del tillåter undantag.

Genom förordning kan likaså föreskrivas att stadgandena om ingående av avtal för vissa slag av nyttighetsbundna krediter kan uppfyllas genom att konsumenten i samband med att konumtionsnyttigheten levereras får sig tillsänd ett dokument, som närmare fastslås i förordningen, om detta kan anses nödvändigt för att bibehålla eller få till stånd praxis inom branschen i fråga, beträffande fakturering, överlåtelse etc., som är nyttigt för konsumenterna. Stadgandet skiljer sig från det gällande närmast genom att undantag från stadgandena om marknadsföring inte till denna del kan göras enligt kraven i direktivet. Undantag kan dock tillåtas för avtal om vissa nyttigheter som vanligen ingås per post eller telefon och i fråga om vilka det inte alltid av praktiska skäl är möjligt att exakt uppfylla kraven i 9, 10 och 11 §§ och inte heller nödvändigt med tanke på konsumentens fördel.

4 a §. Enligt paragrafen kan beloppet på 1 000 mark i 4 § 3 mom. och på 100 000 mark i 12 § 4 mom. vid behov ändras genom förordning om penningvärdet förändras.

6 §. Det föreslås att till 1 mom. fogas ett stadgande om näringsidkarens skyldighet att vid marknadsföringen av en engångskredit också lämna uppgifter om en försäkring som eventuellt krävs. Enligt momentet skall försäkringen och kostnaderna för den uppges, om förutsättningen för att kredit beviljas är att nyttigheten försäkras. Eftersom sådana försäkringspremier inte enligt den föreslagna 2 § längre skall anses vara kreditkostnader, framgår inte heller försäkringens inverkan på kostnaderna längre av den effektiva räntan som skall uppges vid marknadsföringen. För att konsumenten i alla fall skall få en helhetsuppfattning om de kostnader kreditförhållandet ger upphov till, skall uppgifter om försäkringspremier ges separat. Försäkringspremierna kan anges som exempel, eftersom storleken på de

verkliga försäkringspremierna inte bara beror på försäkringsobjektet utan också på de individuella villkoren i försäkringsavtalet.

9 §. Det föreslås att näringsidkarens skyldighet att lämna information innan avtal ingås utökas. För närvarande gäller skyldigheten att lämna information endast engångskrediter som beviljats för förvärv av varor. Enligt den föreslagna paragrafen skall skyldigheten gälla alla konsumentkrediter med undantag för kortfristiga krediter enligt 4 § 1 mom. Dessutom är det möjligt att genom förordning bestämma om undantag från tillämpningen av paragrafen med stöd av 4 § 3 mom.

Konsumenten skall enligt paragrafen under rättas om alla avtalsvillkor som nämns i 11 § innan avtalet ingås och han skall ges möjlighet att ta del av dem skriftligen. I praktiken kan uppgifterna lämnas t.ex. så att konsumenten i informations syfte lämnas en preliminärt ifylld avtalsblankett med alla villkor.

Handels- och industriministeriet får med stöd av 22 § meddela närmare bestämmelser om hur de uppgifter som nämns i 9 § skall lämnas.

10 §. Paragrafen omfattar stadgandena i den gällande 10 § för engångskrediternas del och i 11 § för kontokrediternas del. Bestämmelserna gäller kreditavtalets skriftliga form, överlåtelse av ett exemplar av avtalet till konsumenten och kreditgivarens rätt att uppbära kreditkostnader endast på grundval av ett uttryckligt villkor. Stadgandena i den gällande 10 § tillämpas bara i fråga om krediter som har lämnats för förvärv av varor. Tillämpningen av 11 § som gäller kontokredit beror däremot inte på om det är fråga om kredit som har lämnats för förvärv av varor eller tjänster. Enligt den föreslagna paragrafen utvidgas regleringen i princip att omfatta alla avtal om konsumentkredit. Huvudsakligen samma begränsningar av tillämpningen gäller som för 9 §. Stadgandena tillämpas dock på krediter som kan utnyttjas med hjälp av kreditkort eller något annat identifieringsmedel, såsom för närvarande, oberoende av kredittidens längd.

Avtal om konsumentkredit skall enligt 1 mom. ingås skriftligen och konsumenten skall ges ett exemplar av avtalet. Av konsumenten får inte enligt 2 mom. uppbäras någon betalning, ränta, gottgörelse eller ersättning på grund av kreditförhållandet, om därom inte har avtalats i det skriftliga kreditavtalet. Syftet med stadgandet är att försäkra att de avtalsvillkor om kreditkostnader som är viktigast för

konsumenten är individualiserade och exakta. Konsumenten är endast skyldig att betala sådana kreditkostnader vars grunder och belopp anges i avtalet.

Av de allmänna rättsprinciperna inom avtalsrätten följer bl.a. att en avtalspart inte ensidigt kan ändra avtalet. Avtalet kan emellertid innehålla villkor som berättigar till ändringar, förutsatt att villkoren inte är oskäliga för motparten. I sig ställer 2 mom. inte hinder för att i avtalet ta in villkor om höjningar av kreditkostnaderna, såvida villkoren kan anses vara skäliga. I fråga om kontokredit eller andra långfristiga krediter kan det t.ex. anses skäligt med ett villkor som ger kreditgivaren rätt att vid vissa tidpunkter höja fortlöpande avgifter, såsom t.ex. avgifter för skötseln av kontot. Stadgandet förutsätter dock att också grunderna för höjningen klart framgår av avtalet. Ett mycket allmänt och inexakt avtalsvillkor, som t.ex. en hänvisning till de avgiftstabeller eller prislistor kreditgivaren utnyttjar vid olika tidpunkter, berättigar inte kreditgivaren att höja kreditkostnaderna genom ett ensidigt meddelande. Konsumenten kan inte heller påföras nya betalningsskyldigheter som inte ingår i avtalet.

Stadgandet ställer inga hinder för att parterna genom ömsesidiga avtal ändrar kreditavtalet och i samband med detta också avtalar om nya eller förändrade kreditavgifter. Samma krav gäller när avtal ändras som när de ingås. Ändringar skall sålunda avtalas skriftligen och konsumenten skall ges ett exemplar av avtalet.

I 11 § 3 mom. förslaget stadgas om möjligheten att binda räntan för krediten vid en referensränta, varvid räntan ändras i motsvarande grad som räntefoten för referensräntan.

11 §. Skyldigheten att nämna alla avtalsvillkor i ett skriftligt avtal gäller enligt den gällande 10 § bara engångskrediter vid köp av varor. I den föreslagna paragrafen utsträcks denna skyldighet att i princip gälla alla konsumentkrediter. Begränsningarna av paragrafens tillämpningsområde är desamma som för 10 §.

I ett skriftligt avtal om konsumentkredit skall enligt 1 mom. alla avtalsvillkor anges. De vanligaste villkor som kan komma i fråga uppräknas särskilt i momentet. Dessa är kreditens belopp eller den eventuella kreditgränsen, betalningar, räntor och andra kreditkostnader i anslutning till att krediten beviljas eller utnyttjas, kredittiden, storleken på och förfallodagen för en kredit som skall betalas i poster,

eventuella andra återbetalningsvillkor samt för nyttighetsbundna krediter dessutom kontantpriset, den eventuella kontantbetalningsandelen och kreditpriset. Om det gäller en kredit med fluktuerande ränta enligt 3 mom. skall kreditpriset anges i enlighet med räntan vid den tidpunkt då avtalet ingicks.

Dessutom skall i avtalet nämnas konsumentens rätt att enligt 12 § betala krediten i förtid och, om kreditgivaren uppbär ersättning för den förtidiga betalningen enligt 12 § 4 mom., hur ersättningen har fastställts. Enligt den gällande lagen hänför sig skyldigheten att uppge den effektiva räntan till marknadsföring av kredit; den behöver inte nämnas i avtalet. Enligt lagförslaget skall den effektiva räntan också nämnas i avtalet. Ändringen grundar sig på EG:s direktiv. När det gäller avtal om kontokredit och andra krediter med varierande belopp kan den effektiva räntan, såsom vid marknadsföring, anges som ett exempel som belyser hur krediten vanligen utnyttjas (2 mom.). Handels- och industriministeriets beslut om tillämpningen av vissa stadganden i 7 kap. konsumentskyddslagen innehåller formler och andra anvisningar som skall användas när räntan räknas ut. Handels- och industriministeriet kan med stöd av 22 § också meddela andra närmare föreskrifter om hur uppgifter enligt 1 och 2 mom. skall lämnas.

Den ränta som skall betalas för en kredit skall enligt 1 mom. alltid nämnas i avtalet. Paragrafens 3 mom. gör det möjligt att binda den ränta som nämns i avtalet vid en referensränta. Enligt momentet kan i villkoren för kreditavtalet bestämmas att den ränta som skall betalas för krediten skall ändras i enlighet med förändringar i räntefoten för referensräntan. Den referensränta som används skall individualiseras i avtalet. Av 1 mom. följer att en räntemarginal som uppbärs utöver referensräntan också skall nämnas i avtalet.

Referensräntan kan vara t.ex. Finlands Banks grundränta eller någon annan offentlig referensränta såsom heliborräntan. Det är också möjligt att använda kreditinstitutens egna referensräntor, t.ex. prime-räntan förutsatt att referensräntan uppfyller momentets krav. Referensräntan skall vara offentlig så att konsumenten kan följa räntans fluktuationer. Dessutom skall referensräntans nivå bestämmas enligt sådana faktorer som är oberoende av kreditgivarens ensidiga bestämmanderätt. Kreditgivaren skall vid behov kunna förete en



utredning om grunderna för hur räntan fastställs och de kalkyler som har lett till en eventuell förändring. För valutabundna krediter är det också möjligt att som referensränta använda officiella referensräntor som motsvarar heliborräntan. Referensräntan för en kredit i viss valuta kan också vara kreditvalutans ränta. Om krediten har beviljats som en beräknad enhet för flera valutor, dvs. som s.k. valutakorgar, kan också en ränta som har beräknats enligt förhållandet mellan de olika valutorna användas som referensränta.

I villkoren om referensränta skall enligt momentet beaktas ränteförändringar, dvs. också en sänkning av räntan till förmån för konsumenten. Det är inte enligt momentet möjligt att utnyttja villkoren så att bara en räntehöjning beaktas i avtalet.

Enligt 4 mom. skall konsumenten skriftligen underrättas om ränteförändringar. Meddelandet behöver inte vara separat, utan vid sidan av det kontoutdrag som nämns i momentet kan det följa med betalningsblanketten för kreditposten eller någon annan skriftlig information om krediten.

12 §. Det föreslås att ett nytt 4 mom. fogas till paragrafen, enligt vilket kreditgivaren i vissa fall kan kräva konsumenten på ersättning för en ränteförlust i samband med en förtida betalning av krediten.

Kreditgivarens rätt till ersättning gäller endast krediter på mer än 100 000 mark. Rätten bibehålls fastän kreditbeloppet på grund av amortering sjunker under 100 000 mark. Beloppet grundar sig på begränsningen av tillämpningsområdet i EG-direktivet, vilket gör det möjligt att lämna krediter på mer än 20 000 ecu utanför regleringen. Beloppet kan enligt 4 a § i förslaget ändras genom förordning, om det finns fog för det på grund av att penningvärdet förändras.

Ytterligare en förutsättning för rätten till ersättning är att kreditens ränta är fast eller att fastställelseperioden för räntan är minst tre år. Med fastställelseperioden för referensräntan avses den period för en kredit med fluktuerande ränta under vilken räntan förblir oförändrad.

Kreditgivaren får uppbära ersättning, om räntenivån för en motsvarande ny kredit vid betalningsögonblicket är lägre än den avtalade räntan. Med motsvarande ny ränta avses en kredit med fast ränta eller att krediten är bunden till en långfristig referensränta som

samma kreditgivare i betalningsögonblicket erbjuder för samma ändamål. Dessutom skall den också till beloppet och övriga villkor i så hög grad som möjligt motsvara den ursprungliga krediten. Som ersättning får endast uppbäras skillnaden mellan den avtalsenliga räntan och räntan för motsvarande nya kredit för den återstående kreditperioden, om det är fråga om en kredit med fast ränta och för den period för vilken referensränta har fastställts, om det gäller en kredit med fluktuerande ränta. Konsumenten kan således utan ersättning i förtid betala en kredit som är bunden till referensränta vid utgången av fastställelseperioden för referensräntan.

16 §. Det föreslås att 1 mom. 2 punkten preciseras på grund av utvidgningen av kapitlets tillämpningsområde. Enligt det gällande stadgandet kan kreditgivaren göra den särskilda påföljd som anges i momentet gällande bara om det belopp som är försenat utgör den minimiandel av kreditpriset som nämns i stadgandet. Enligt den föreslagna preciseringen skall minimiandelen räknas utgående från det ursprungliga kreditbeloppet eller av kreditpriset när det gäller nyttighetsbundna krediter.

24 §. Inga ändringar i sak föreslås i 1 mom. som gäller tillsynsmyndigheterna. Den övervakningsbefogenhet som tidigare har hört till näringsstyrelsen överfördes genom lagen om konsumentverket (110/90) på konsumentverket. För tydlighetens skull har till stadgandet fogats ett omnämnande av bankinspektionens övervakningsbefogenhet, om kreditgivningen hänförs till verksamhet som bankinspektionen övervakar. Om förhållandet mellan konsumentombudsmannens och bankinspektionens befogenheter och förfaranden i fall där övervakningsbefogenheterna överlappar har stadgats särskilt.

I praktiken deltar också de kommunala konsumentrådgivarna i övervakningen av konsumentkrediter. Enligt lagen om anordnande av konsumentrådgivning i kommunerna (72/92) skall konsumentrådgivningen bl.a. följa marknadsföringen av konsumtionsnyttigheter och avtalsvillkor samt på begäran bistå andra konsumentmyndigheter.

## 1.2. Lagen om avbetalningsköp

1 a §. Det föreslås att till 3 mom. fogas en hänvisning till 7 kap. 11 § konsumentskyddsla-

gen. Ändringen är lagteknisk till sin natur och beror på att stadganden om innehållet i avtal om konsumentkrediter enligt förslaget förutom i 7 kap. 10 § också finns i 11 §.

9 §. Det föreslås att samma lagtekniska ändring görs i 1 mom. som i 1 a § 3 mom.

## 2. Närmare stadganden och bestämmelser

Införandet av EG:s direktiv om konsumentkredit kräver utöver de föreslagna ändringarna i 7 kap. konsumentskyddslagen också att förordningen om undantag vid tillämpningen av vissa stadganden i 7 kap. konsumentskyddslagen ändras. Ett utkast till förordning om detta har bifogats denna proposition.

## 1.

# Lag

## om ändring av 7 kap. konsumentskyddslagen

I enlighet med riksdagens beslut ändras i 7 kap. konsumentskyddslagen av den 20 januari 1978 (38/78) 1, 2 och 4 §§, 6 § 1 mom., 9—11 §§, 16 § 1 mom. samt 24 § 1 mom., sådana de lyder i lag av den 23 maj 1986 (385/86), samt fogas till 7 kap. en ny 4 a § och till 12 § ett nytt 4 mom. som följer:

### 7 kap.

#### Konsumentkrediter

#### Definitioner och begränsningar av tillämpningsområdet

##### 1 §

Med *konsumentkredit* avses i detta kapitel en sådan kredit som en näringsidkare enligt avtal lämnar eller lovar att lämna en konsument som lån, betalningsanstånd eller som något annat motsvarande ekonomiskt arrangemang.

Som konsumentkredit anses dock inte vid tillämpningen av detta kapitel en kredit som baserar sig på ett sådant avtal enligt vilket konsumenten har rätt att i poster betala priset på en nyttighet som fortlöpande hålls tillhanda under avtalets giltighetstid.

På krediter som lämnas för bostadsförvärv eller för finansiering av studier tillämpas detta kapitel, om inte något annat stadgas i de författningar som gäller dylika krediter.

##### 2 §

I detta kapitel avses med

1) *kontokredit* fortlöpande konsumentkredit

Eftersom förteckningen över vad som skall anges i ett avtal om konsumentkredit enligt förslaget blir mera omfattande är det skäl att av informationsskäl ändra handels- och industriministeriets beslut om blanketter och prisanonsering vid avbetalningsköp på motsvarande sätt.

## 3. Ikraftträdande

De föreslagna ändringarna hänför sig huvudsakligen till EES-avtalet. Det föreslås därför att lagarna skall träda i kraft vid en tidpunkt som bestäms genom förordning.

Med stöd av vad som anförts ovan föreläggs Riksdagen följande lagförslag:

som utnyttjas med hjälp av kreditkort eller på annat sätt och där kreditgivarens fordran varierar i enlighet med det faktiska utnyttjandet av krediten,

2) *engångskredit* annan konsumentkredit än kontokredit,

3) *nyttighetsbunden kredit* sådan kredit till en konsument för förvärv av en konsumtionsnyttighet, som säljaren eller den som utför en tjänst själv lämnar konsumenten eller som lämnas av någon annan näringsidkare enligt ett med säljaren eller den som utför tjänsten ingånget avtal eller vidtaget arrangemang som gäller kreditgivning till konsumenter,

4) *kontantpris* det pris för vilket konsumenten skulle få nyttigheten mot kontant betalning,

5) *kreditkostnader* summan av de räntor, kostnader och andra avgifter som konsumenten skall betala med anledning av konsumentkreditförhållandet, med undantag för försäkringspremien för en försäkring som gäller den nyttighet som har hållits tillhanda,

6) *kreditpris* summan av kontantpriset och kreditkostnaderna, samt med

7) *effektiv ränta* den räntesats som erhålls

genom att kreditkostnaderna, med beaktande av amorteringarna, räknas som årlig ränta på kreditbeloppet.

## 4 §

Stadgandena i 6, 7, 9, 10 och 11 §§ samt 12 § 1 mom. tillämpas inte på konsumentkrediter som har kortare kredittid än tre månader. På dylika krediter tillämpas dock 10 och 11 §§, om krediten kan utnyttjas med hjälp av kreditkort eller något annat motsvarande identifieringsmedel.

Stadgandena i 13 och 14 §§ tillämpas endast på en nyttighetsbunden kredit samt 17 § endast på en nyttighetsbunden kredit som beviljas för förvärv av en vara.

Genom förordning kan stadgas att 6, 7, 9, 10 eller 11 § inte skall tillämpas på en konsumentkredit som understiger 1 000 mark. Dessutom kan genom förordning bestämmas att stadgandena i 9, 10 och 11 §§ för vissa nyttighetsbundna krediter uppfylls genom att ett dokument, som närmare fastslås i förordningen, sänds till konsumenten i samband med att nyttigheten hålls tillhanda, om detta kan anses nödvändigt med hänsyn till konsumenterna, för att bevara eller skapa nyttig praxis vid debitering eller överlåtelse eller i andra frågor inom någon bransch.

## 4 a §

De belopp som nämns i 4 § 3 mom. och i 12 § 4 mom. kan ändras genom förordning, om det finns skäl för det på grund av att penningvärdet förändras.

*Marknadsföring av konsumentkrediter*

## 6 §

Vid marknadsföringen av en engångskredit skall den effektiva räntan uppges. Om nyttighetens kontantpris nämns, skall samtidigt anges dess kreditpris. Om förutsättningen för att kredit lämnas är att nyttigheten försäkras, skall information också ges om försäkringen och premierna för den.

## 9 §

Innan ett avtal om konsumentkredit ingås skall konsumenten lämnas information om de avtalsvillkor och andra uppgifter som nämns i 11 §. Dessutom skall han ges tillfälle att ta del av informationen i skriftlig form.

*Stadganden om konsumentkreditförhållandet*

## 10 §

Ett avtal om konsumentkredit skall ingås skriftligen. Konsumenten skall ges ett exemplar av avtalet.

På grund av kreditförhållandet får inte betalning, ränta, gottgörelse eller ersättning uppbäras av konsumenten, om inte därom har överenskommit i det avtal som nämns i 1 mom.

## 11 §

I avtal om konsumentkredit skall anges

- 1) kreditens belopp eller den eventuella kreditgränsen,
- 2) avgifter, räntor och andra kreditkostnader i anslutning till att krediten lämnas eller utnyttjas,
- 3) när krediten förfaller till betalning eller, om den skall betalas i rater, dessas storlek och förfallodagar eller andra återbetalningsvillkor,
- 4) kreditpriset, den eventuella kontantbetalningsandelen och kontantpriset, om avtalet gäller nyttighetsbunden kredit,
- 5) de övriga avtalsvillkoren,
- 6) rätten enligt 12 § att betala krediten i förtid och hur en eventuell ersättning för detta fastställs, samt
- 7) den effektiva räntan.

I avtal om kontokredit och andra krediter med varierande belopp kan den effektiva räntan nämnas som ett exempel på hur krediten vanligen utnyttjas.

I avtalsvillkoren för en konsumentkredit kan anges att räntan fluktuerar i enlighet med Finlands Banks grundränta eller enligt räntefoten för någon annan referensränta som anges i avtalet. Referensräntan skall vara offentlig och bygga på faktorer som är oberoende av kreditgivarens ensidiga bestämmanderätt. Referensräntan för kredit i viss valuta kan också vara kreditvalutans ränta eller, om krediten har beviljats som en beräknad enhet för flera valutor, valutaenhetens ränta beräknad på motsvarande sätt.

Konsumenten skall underrättas om ränteförändringar i ett kontoutdrag eller annars skriftligen.

## 12 §

Kreditgivaren får uppbära ersättning för att skulden betalas i förtid, om krediten är större än 100 000 mark och räntan är fast eller den period för vilken referensräntan bestäms är minst tre år och om räntenivån för motsvarande ny kredit som denna kreditgivare vid betal-

ningstidpunkten bjuder ut är lägre än den överenskomna räntan. Ersättningen får utgöra högst skillnaden mellan den avtalsenliga räntan och räntan för motsvarande nya kredit för den återstående kreditperioden för vilken fast ränta löper eller för den period för vilken referensränta har fastställts.

#### 16 §

Har kreditgivaren, om konsumenten försummar sin betalningsskyldighet, enligt avtalet rätt att kräva betalning av en post som annars inte har förfallit, att återta den sålda varan eller att göra någon annan särskild påföljd gällande, får kreditgivaren åberopa nämnda rättighet endast om

- 1) betalningen har dröjt åtminstone en månad och fortfarande är utestående, och
- 2) det försenade beloppet vid engångskredit utgör minst tio procent eller, om däri ingår

flera poster, minst fem procent av det ursprungliga kreditbeloppet eller kreditpriset vid nyttighetsbunden kredit eller, om det omfattar kreditgivarens hela resterande fordran.

#### 24 §

Tillsynen över att stadgandena i detta kapitel följs utövas av konsumentombudsmannen, konsumentverket och av länsstyrelserna såsom distriktsförvaltningsmyndigheter samt också av bankinspektionen, om kreditgivningen hänförs till verksamhet som bankinspektionen har tillsyn över.

Denna lag träder i kraft vid en tidpunkt som bestäms genom förordning.

Denna lag tillämpas på avtal som har träffats efter att lagen har trätt i kraft.

## 2.

### Lag

#### om ändring av 1 a och 9 §§ lagen om avbetalningsköp

I enlighet med riksdagens beslut

ändras 1 a § 3 mom. och 9 § 1 mom. lagen den 18 februari 1966 om avbetalningsköp (91/66), sådana de lyder i lag av den 23 maj 1986 (386/86), som följer:

#### 1 a §

Vid avbetalningsköp mellan näringsidkare och konsument skall dessutom iakttas 7 kap. 10 och 11 §§ konsumentskyddslagen.

ansöka om handräckning för att återfå godset. Om avtalet gäller mellan näringsidkare och konsument, skall det också uppfylla kraven i 7 kap. 10 och 11 §§ konsumentskyddslagen.

#### 9 §

Har avtal ingåtts i enlighet med 1 a § 1 mom. har säljaren rätt att hos utmätningssmannen på den ort där köparen bor eller godset finns

Denna lag träder i kraft vid en tidpunkt som bestäms genom förordning.

Denna lag tillämpas på avtal som har träffats efter att den har trätt i kraft.

Helsingfors den 16 oktober 1992

Republikens President  
MAUNO KOIVISTO

Justitieminister Hannele Pokka

1.

## Lag

### om ändring av 7 kap. konsumentkyddslagen

I enlighet med riksdagens beslut ändras i 7 kap. konsumentkyddslagen av den 20 januari 1978 (38/78) 1, 2 och 4 §§, 6 § 1 mom., 9—11 §§, 16 § 1 mom. samt 24 § 1 mom., sådana de lyder i lag av den 23 maj 1986 (385/86), samt fogas till 7 kap. en ny 4 a § och till 12 § ett nytt 4 mom. som följer:

*Gällande lydelse*

*Föreslagen lydelse*

#### 7 kap.

#### Konsumentkrediter

#### Definitioner och begränsningar av tillämpningsområdet

##### 1 §

Med *konsumentkredit* avses i detta kapitel sådan kredit till konsument för förvärv av konsumtionsnyttighet, som säljaren eller den som utför en tjänst själv lämnar konsumenten eller som lämnas av någon annan näringsidkare enligt ett med säljaren eller den som utför tjänsten ingånget avtal eller vidtaget arrangemang som gäller kreditgivning till konsumenter.

##### 2 §

I detta kapitel avses med *kontokredit* fortlöpande konsumentkredit som utnyttjas med hjälp av kreditkort eller på annat sätt och där kreditgivarens fordran varierar i enlighet med det faktiska utnyttjandet av krediten, *engångskredit* annan konsumentkredit än kontokredit,

##### 1 §

Med *konsumentkredit* avses i detta kapitel sådan en kredit som en näringsidkare enligt avtal lämnar eller lovar att lämna en konsument som lån, betalningsansvänd eller som något annat motsvarande ekonomiskt arrangemang.

Som konsumentkredit anses dock inte vid tillämpningen av detta kapitel en kredit som baserar sig på ett sådant avtal enligt vilket konsumenten har rätt att i poster betala priset på en nyttighet som fortlöpande hålls tillhanda under avtalets giltighetstid.

På krediter som lämnas för bostadsförvärv eller för finansiering av studier tillämpas detta kapitel, om inte något annat stadgas i de författningar som gäller dylika krediter.

##### 2 §

I detta kapitel avses med

1) *kontokredit* fortlöpande konsumentkredit som utnyttjas med hjälp av kreditkort eller på annat sätt och där kreditgivarens fordran varierar i enlighet med det faktiska utnyttjandet av krediten,

2) *engångskredit* annan konsumentkredit än kontokredit,

3) *nyttighetsbunden kredit* sådan kredit till en konsument för förvärv av en konsumtionsnyttighet, som säljaren eller den som utför en tjänst själv lämnar konsumenten eller som lämnas av någon annan näringsidkare enligt ett med säljaren eller den som utför tjänsten ingånget avtal

## Gällande lydelse

*kontantpris* det pris för vilket konsumenten skulle få nyttigheten mot kontant betalning,

*kreditkostnader* summan av de räntor, kostnader och andra avgifter som konsumenten skall betala med anledning av konsumentkreditförhållandet,

*kreditpris* summan av kontantpriset och kreditkostnaderna, samt med

*effektiv ränta* den räntesats som erhålls genom att kreditkostnaderna, med beaktande av amorteringarna, räknas som årlig ränta på kreditbeloppet.

## 4 §

Stadgandena i 6, 7, 9 och 10 §§ samt 12 § 1 mom. tillämpas inte på konsumentkredit vid vilken kreditkulden skall betalas inom högst två månader från det att den sålda varan överläts eller tjänsten utfördes. På sådan kredit tillämpas 11 § *endast* om krediten kan utnyttjas med hjälp av kreditkort eller annat motsvarande identifieringsmedel.

Stadgandena i 17 § tillämpas inte på konsumentkredit som lämnas för förvärv av tjänst. Stadgandena i 9, 10, 12—16 och 18 §§ tillämpas inte på engångskredit som lämnas för förvärv av tjänst.

Dessutom kan genom förordning stadgas att 6, 7, 9, 10 eller 11 §§ inte skall tillämpas på

1) konsumentkrediter vilkas belopp är ringa eller vid vilka den effektiva räntan inte överstiger en bestämd procentsats, eller på

2) konsumentkrediter som är av särskilt slag eller lämnas för anskaffande av nyttigheter av särskilt slag, om undantaget kan anses nödvändigt med hänsyn till konsumenterna för att bevara eller skapa nyttig praxis vid debitering eller överlåtelse eller i andra frågor inom någon bransch.

## 6 §

Vid marknadsföring av engångskredit skall

## Föreslagen lydelse

eller vidtaget arrangemang som gäller kreditgivning till konsumenter,

4) *kontantpris* det pris för vilket konsumenten skulle få nyttigheten mot kontant betalning,

5) *kreditkostnader* summan av de räntor, kostnader och andra avgifter som konsumenten skall betala med anledning av konsumentkreditförhållandet, *med undantag för försäkringspremien för en försäkring som gäller den nyttighet som har hållits tillhanda,*

6) *kreditpris* summan av kontantpriset och kreditkostnaderna, samt med

7) *effektiv ränta* den räntesats som erhålls genom att kreditkostnaderna, med beaktande av amorteringarna, räknas som årlig ränta på kreditbeloppet.

## 4 §

Stadgandena i 6, 7, 9, 10 och 11 §§ samt 12 § 1 mom. tillämpas inte på *konsumentkrediter som har kortare kredittid än tre månader*. På dylika krediter tillämpas dock 10 och 11 §§, om krediten kan utnyttjas med hjälp av kreditkort eller något annat motsvarande identifieringsmedel.

Stadgandena i 13 och 14 §§ tillämpas *endast på en nyttighetsbunden kredit samt 17 § endast på en nyttighetsbunden kredit som beviljas för förvärv av en vara*.

Genom förordning kan stadgas att 6, 7, 9, 10 eller 11 § inte skall tillämpas på *en konsumentkredit som understiger 1 000 mark*. Dessutom kan genom förordning bestämmas att stadgandena i 9, 10 och 11 §§ för vissa nyttighetsbundna krediter uppfylls genom att ett dokument, som närmare fastslås i förordningen, sänds till konsumenten i samband med att nyttigheten hålls tillhanda, om detta kan anses nödvändigt med hänsyn till konsumenterna, för att bevara eller skapa nyttig praxis vid debitering eller överlåtelse eller i andra frågor inom någon bransch.

## 4 a §

De belopp som nämns i 4 § 3 mom. och i 12 § 4 mom. kan ändras genom förordning, om det finns skäl för det på grund av att penningvärdet förändras.

## 6 §

Vid marknadsföringen av en engångskredit

*Gällande lydelse*

den effektiva räntan uppges. Om nyttighetens kontantpris nämns, skall samtidigt anges dess kreditpris.

## 9 §

Innan avtal ingås om engångskredit skall konsumenten lämnas information om de avtalsvillkor och andra omständigheter som nämns i 10 § 1 mom. samt om den effektiva räntan enligt 6 §. Dessutom skall han ges tillfälle att ta del av informationen i skriftlig form.

*Den effektiva räntan skall dock anges beräknad enligt villkoren i det avtal som skall ingås, om den effektiva ränta som uppgivits enligt 6 § 2 mom. är avsevärt lägre.*

*Stadganden om konsumentkreditförhållandet*

## 10 §

Avtal om engångskredit skall ingås skriftligen och däri skall nämnas

- 1) kreditpriset
- 2) eventuell kontantbetalningsandel
- 3) när krediten förfaller till betalning eller, om den skall betalas i poster, dessas storlek och förfallodagar,
- 4) de övriga avtalsvillkoren, samt
- 5) kontantpriset, kreditkostnaderna och rätten enligt 12 § att betala krediten i förtid.

Konsumenten skall ges ett exemplar av avtalet.

Av konsumenten får inte uppbäras betalning, ränta, gottgörelse eller ersättning, om inte villkor därom har intagits i det avtal som avses i 1 mom.

## 11 §

Avtal om kontokredit skall ingås skriftligen. I avtalet skall nämnas de avgifter, räntor och andra kreditkostnader som anknyter till öppnandet av kontot och utnyttjandet av krediten.

*Föreslagen lydelse*

skall den effektiva räntan uppges. Om nyttighetens kontantpris nämns, skall samtidigt anges dess kreditpris. *Om förutsättningen för att kredit lämnas är att nyttigheten försäkras, skall information också ges om försäkringen och premierna för den.*

## 9 §

Innan ett avtal om konsumentkredit ingås skall konsumenten lämnas information om de avtalsvillkor och andra uppgifter som nämns i 11 §. Dessutom skall han ges tillfälle att ta del av informationen i skriftlig form.

## 10 §

*Ett avtal om konsumentkredit skall ingås skriftligen. Konsumenten skall ges ett exemplar av avtalet.*

*På grund av kreditförhållandet får inte betalning, ränta, gottgörelse eller ersättning uppbäras av konsumenten, om inte därom har överenskommit i det avtal som nämns i 1 mom.*

## 11 §

- I avtal om konsumentkredit skall anges*
- 1) kreditens belopp eller den eventuella kreditgränsen,
  - 2) avgifter, räntor och andra kreditkostnader i anslutning till att krediten lämnas eller utnyttjas,
  - 3) när krediten förfaller till betalning eller, om den skall betalas i rater, dessas storlek och förfallodagar eller andra återbetalningsvillkor,
  - 4) kreditpriset, den eventuella kontantbetal-

*Gällande lydelse*

Konsumenten skall ges ett exemplar av avtalet.

Av konsumenten får inte utöver kontantpriset uppbäras betalning, ränta, gottgörelse eller ersättning, om inte villkor därom har intagits i det avtal som avses i 1 mom.

*Föreslagen lydelse*

*ningsandelen och kontantpriset, om avtalet gäller nyttighetsbunden kredit,*

*5) de övriga avtalsvillkoren,*

*6) rätten enligt 12 § att betala krediten i förtid och hur en eventuell ersättning för detta fastställs, samt*

*7) den effektiva räntan.*

*I avtal om kontokredit och andra krediter med varierande belopp kan den effektiva räntan nämnas som ett exempel på hur krediten vanligen utnyttjas.*

*I avtalsvillkoren för en konsumentkredit kan anges att räntan fluktuerar i enlighet med Finlands Banks grundränta eller enligt räntefoten för någon annan referensränta som anges i avtalet. Referensräntan skall vara offentlig och bygga på faktorer som är oberoende av kreditgivarens ensidiga bestämmanderätt. Referensräntan för kredit i viss valuta kan också vara kreditvalutans ränta eller, om krediten har beviljats som en beräknad enhet för flera valutor, valutaenhetens ränta beräknad på motsvarande sätt.*

*Konsumenten skall underrättas om ränteförändringar i ett kontoutdrag eller annars skriftligen.*

## 12 §

*Kreditgivaren får uppbära ersättning för att skulden betalas i förtid, om krediten är större än 100 000 mark och räntan är fast eller den period för vilken referensräntan bestäms är minst tre år och om räntenivån för motsvarande ny kredit som denna kreditgivare vid betalningstidpunkten bjuder ut är lägre än den överenskomna räntan. Ersättningen får utgöra högst skillnaden mellan den avtalsenliga räntan och räntan för motsvarande nya kredit för den återstående kreditperioden för vilken fast ränta löper eller för den period för vilken referensränta har fastställts.*

## 16 §

Har kreditgivaren, om konsumenten försummar sin betalningsskyldighet, enligt avtalet rätt att kräva betalning av en post som annars inte har förfallit, att återta den sålda varan eller att göra någon annan särskild påföljd gällande, får kreditgivaren återropa nämnda rättighet endast om

1) betalningen har dröjt åtminstone en månad och fortfarande är utestående, och

## 16 §

Har kreditgivaren, om konsumenten försummar sin betalningsskyldighet, enligt avtalet rätt att kräva betalning av en post som annars inte har förfallit, att återta den sålda varan eller att göra någon annan särskild påföljd gällande, får kreditgivaren återropa nämnda rättighet endast om

1) betalningen har dröjt åtminstone en månad och fortfarande är utestående, och



*Gällande lydelse*

2) det försenade beloppet vid engångskredit utgör minst tio procent eller, om däri ingår flera poster, minst fem procent av kreditpriset eller utgör kreditgivarens hela utestående fordran.

## 24 §

Tillsynen över att stadgandena i detta kapitel följs utövas av konsumentombudsmannen samt av näringsstyrelsen och av länsstyrelserna såsom distriktsförvaltningsmyndigheter under näringsstyrelsen.

*Föreslagen lydelse*

2) det försenade beloppet vid engångskredit utgör minst tio procent eller, om däri ingår flera poster, minst fem procent av *det ursprungliga kreditbeloppet eller kreditpriset vid nyttighetsbunden kredit* eller, om det omfattar kreditgivarens hela *resterande* fordran.

## 24 §

Tillsynen över att stadgandena i detta kapitel följs utövas av konsumentombudsmannen, *konsumentverket* och av länsstyrelserna såsom distriktsförvaltningsmyndigheter *samt också av bankinspektionen, om kreditgivningen hänför sig till verksamhet som bankinspektionen har tillsyn över.*

*Denna lag träder i kraft vid en tidpunkt som bestäms genom förordning.*

*Denna lag tillämpas på avtal som har träffats efter att lagen har trätt i kraft.*

## 2.

**Lag****om ändring av 1 a och 9 §§ lagen om avbetalningsköp**

I enlighet med riksdagens beslut *ändras* 1 a § 3 mom. och 9 § 1 mom. lagen den 18 februari 1966 om avbetalningsköp (91/66), sådana de lyder i lag av den 23 maj 1986 (386/86), som följer:

*Gällande lydelse*

Vid avbetalningsköp mellan näringsidkare och konsument skall dessutom iakttas vad som stadgas i 7 kap. 10 § konsumentskyddslagen.

## 9 §

Har avtal ingåtts i enlighet med stadgandet i 1 a § 1 mom., har säljaren rätt att hos utmätningssmannen på den ort där köparen bor eller godset finns ansöka om handräckning för att återfå godset. Om avtalet gäller mellan

*Föreslagen lydelse*

## 1 a §

Vid avbetalningsköp mellan näringsidkare och konsument skall dessutom iakttas 7 kap. 10 och 11 §§ konsumentskyddslagen.

## 9 §

Har avtal ingåtts i enlighet med 1 a § 1 mom. har säljaren rätt att hos utmätningssmannen på den ort där köparen bor eller godset finns ansöka om handräckning för att återfå godset. Om avtalet gäller mellan näringsidkare och

*Gällande lydelse*

näringsidkare och konsument, skall det också uppfylla kraven i 7 kap. 10 § konsumentskyddslagen.

---

*Föreslagen lydelse*

konsument, skall det också uppfylla kraven i 7 kap. 10 och 11 §§ konsumentskyddslagen.

---

*Denna lag träder i kraft vid en tidpunkt som bestäms genom förordning.*

*Denna lag tillämpas på avtal som har träffats efter att den har trätt i kraft.*

## Förordning

### om undantag vid tillämpningen av vissa stadganden i 7 kap. konsumentskyddslagen

På föredragning av ministern för handläggning av ärenden som hör till handels- och industriministeriets verksamhetsområde stadgas med stöd av 7 kap. 4 § 3 mom. konsumentskyddslagen (38/78), sådant det lyder i lag av den 199 ( / ):

#### 1 §

En näringsidkare är vid marknadsföring av engångskredit enligt 7 kap. 6 § konsumentskyddslagen skyldig att uppge den effektiva räntan endast om kreditbeloppet är minst 1 000 mark.

han har undertecknat och som innehåller de avtalsvillkor och andra uppgifter som avses i 7 kap. 11 § 1 mom. konsumentskyddslagen.

Vad som stadgas i 1 mom. gäller också avtal om engångsleverans av brännolja till konsumenten.

#### 2 §

Utan hinder av 7 kap. 10 § 1 mom. och 11 § 1 mom. konsumentskyddslagen kan ett avtal om engångskredit vid postförsäljning och vid hemförsäljning per telefon ingås så att näringsidkaren i samband med att konsumtionsnyttigheten hålls tillhanda sänder ett dokument som

#### 3 §

Denna förordning träder i kraft den 199 .

Genom denna förordning upphävs förordningen den 28 november 1986 om undantag vid tillämpningen av vissa stadganden i 7 kap. konsumentskyddslagen (873/86).

